

“STANISLAVSKI IN REHEARSAL”a ilişkin notlar

Saim Güveloğlu

<http://www.amazon.com/Stanslavski-Rehearsal-Vasilii-Osipovich-Toporkov/dp/0878300910>

Not: 3 yıl önce, 2009’da, yarı İngilizce yarı Türkçe alınmış notlar, umarız faydası olur.

MY ENTRANCE INTO THE MOSCOW ART THEATRE

The Embezzlers

- Dışardan nadiren oyuncu alınıyor, kendileri yetiştirmek istiyorlar. Toporkov istisnalardan biri.
- Stanislavski oyuncuları almadan önce iki yıl bilgi topluyor.
- Sayfa 38’deki sorular. (a. Basit sorular sor, b. net ol)
- Toporkov ‘The Embezzlers’ (dolandırıcılar) oyununda önce küçük sonra büyük rol alıyor.
- Önce oyun ezberleniyor, strichler veriliyor, sonra oyuncular "doğru tonu" bulmaya çalışıyorlar, daha sonra makyaj vs. 3-4 provada oyun çıkıyor.
- Stanislavski tepkisiz izliyor.
  - a. Dıştan bir ses bulmuşsun.
  - b. Bir stereotipi oynuyorsun, yaşayan birisini değil.
  - c. Yaşadığı yerle ilgili bütün (living person) detayları soruyor. (syf. 44)
  - d. Role hazırlayan kökler, bütün detaylar
  - e. Rolü iyi oynuyor olabilirsin, fakat daha iyi oynamak istemiyor musun?
- Toporkov Stanislavski’nin yöntemini zalimlik olarak görüyor, bizim grup olsa şimdiye oyun çıkmıştı diyor.
- Ses tonu bulmaya çalışma, kendiliğinden gelsin. Önemli olan davranışların.
- "Seyircinin göreceklerinden çok görmeyecekleri üzerine çalışılıyor. "
- Toporkov: "Yıllar sonra anlayacaktım..."
- Biraz temiz sahneler sahnede oynanmaya başlıyor. Stanislavski oyuncuların bağlı kalmasındansa doğaçlamalarını tercih ediyor.
- Gerçekten yap, yaptığın bir zamanı hatırla. Sana inanmıyorum.
- (syf.52) "Sahne zaten komik. Fazladan bir komikliğe gerek yok. Her fazladanlık yanlış bir teatrallik içerir. Gerçek ölçüyü bulmak senin sanatında en zor şey. "
- "little plus"
- "Sen niye ağlıyorsun, bırak seyirci ağlasın! "
- Konsantre olmak ve içten gelen dikkat
- Kendi içindeki duyguları araştırmaktan vazgeçip sahnedeki partnerinle taskını tamamlaman.
- Rhytm ve tempo bilinmiyor.
- Stanislavski araştırarak, Embezzlersdan bir sahne...
- Bir fareyi izlemeyle bir kaplanı izlemenin ritimleri farklıdır.
  - a. Stan. tam elini çırpıtımda fareyi öldür diyor.
  - b. Toporkov geç kalıyor.

c. İkinci denemede ritim değişiyor. (bunu dene, herkese açıklamadan yapmalarını iste, sor)

- Hareket tamamen aynı fakat ritmi farklı olabilir.
- andante: slow presto: hızlı tempo ile.
- Oyun başarılı olmuyor. Toporkov parlak bir oyunculuk göstermiyor.
- Sonraki temsillerde yavaş yavaş geliştiğini hissediyor.
- Stanislavski: "The public may like anything. "
- S: "İlk önce sönük de olsa doğru oynuyordun. Daha sonra seyircinin güleceği anlar buldun ve sadece o anlara odaklandın. O anları parlatıp, araları hızlıca geçer oldun. Oysa yapman gereken role bütünlüklü olarak bakmandı. Seyirciyi eğlendirmen değil, ortak etmen gerekir. "
- Karakterin aptal olması aptal olarak oynamamızı gerektirmez. Karakter kendini nasıl görüyor onu bulmak gerek. Aptallığı kendiliğinden çıkacaktır. "
- "Bizi görmeden bizimle nasıl oynarsın? "
- through-line-of-action
- "komik olduğunu seyirciye neden gösteriyorsun, bırak o bulsun"
- "Her yeni buluşta, seyirci sana daha da yakınlaşır. Yeni birşeyler keşfeder. "
- Hiç bir zaman acele etme/ seyirciye keşfedecek malzeme sağla/ seyirciye güven

Dead Souls (Ölü Canlar)

- "O zamanlar tiyatrolarımız biçimcilik içinde kıvranıyorlardı. Yazarın anlatmak istediğini keskin sınırlarla çizerek ve abartarak bayağı bir sosyolojinin içinde kaybolmuşlardı. O zamanlar grotesk demek modaydı. "
- "Yönetmen bir filozof gibi uzun uzun konuşmamalı. ---Practical use!--- "
- İlk yönetmen müzelere, kiliseye vs. götürüyor. Sonra Stanislavki geliyor.
- "dramatic core" -find.
- "plot line of the play"
- Ölü Canlar'daki tekrar etme durumu seyirciyi sıkıyordu.
- "Chicikov'un kariyeri" üzerine kurulacak oyun.
- Oyunun ana yapısını koyup daha sonra oyunu zenginleştirmek gerekli. İzleyicinin dikkatini dağıtacak süslemeler ekleyerek değil, through-line-of-action'ı güçlendirecek.
- a. twist the character into a grotesque.
- b. to substitute a mask in place of a living face
- c. to sharpen an image which was perfectly sharp.

don't! (etme !)

- Physical behavior of Chicikov.
- basit sorular sor.
- Çiçikov'un bütün yaşantısını düşünmesi gerekiyor.

Metinde olmayan provalar yap.
Provada denemeler yap.

çocukluk, yaşlılık vs.

Genel provadan önce 2 saat herkes sahnede yaptıklarını hiçbir detay atlamadan kafasında yapacak, hayalinde, çıkmak yasak!

PROLOG

- Don't think what he feels, think what he acts. ---eylem !!! ---
- Don't think, try to act immediately. --- bahaneler bulma, yap ---
- Yaptığın şeye gerçekten ilgi duy.
- "Fiziksel hareketlerin sıralanması. Otur ve partnerinin en küçük hareketlerini bile izle. Çıkmaya çalıştığında onu durdur (şaşırt, kafasını karıştır) ve kimse görmeden rüşveti ver."
- Bunları bir arada erit. "Don't act anything, just play each action. "
- Bizim için birşey yapma, partnerin için yap. Partnerini control ederek iyi oynatıp oynamadığını gör.
- Fiziksel eylemler dizisi, doğru kurulursa, bir oyuncuyu en doğru ve karmaşık duygulara götürebilir.
- Tüm cümlelerin vurgusu, cümledeki tek bir kelimedenden çıkabilir. Diğer kelimeleri es geçmeden.
- Toporkov 3 saat tek bir cümle üzerine çalıştıklarını, bir oyuncu için uzun zaman harcamanın ne kadar değerli olduğunu anlatıyor.
- "Sözlerin boş, sessizliğin sessiz olmalı"
- accumulate images, sözlerin altında yatan imajlar
- sentence a. outer line, logical construction of the sentence
b. inner line, developing images underlie the role

AT THE GOVERNOR'S

- Eylem çizgisini oluşturacak tek bir fiil.
- amaç, istek: bir davet elde etmek
- İkiyüzlü olduğunu oynama, öncesini izlemeyen seyirci anlamasın, öncesini izleyen bu el çabukluğu karşısında hayrete düşsün.
- Governor çok sevdiği bir işi yaparken Çiçikov girer. Bu gerilimi sağlar.
- Sandalyenin neresine oturur, ne zaman ayağa kalkar, gözü ne zaman takılır vs. hepsi belirli olmalı.
- "Not actors but living people"
- Bir rol için öncelikle rol kişinin fiziksel eylemlerini bulmak gerekir.
- If I were....., how would I act.
- Dilin kaslarında yatan tehlike! Metni ilk provada ezberlemek Stanislavski'ye korkutucu geliyor. Eğer oyuncu gerekli fiziksel eylemleri ve "live images" yaratmamışsa yazarın kelimelerine başvurur, tonlamalar sabit kalır.

AT MANILOV'S

- "Benim burada olmadığımı düşünün"
- Çelişki nerede yatıyor?
- Her sahnenin kendine ait bir "dramatical core" bulunabilir.

AT NOZDROV'S

- Yapararak göstermek çok nadir başarılı olur. Oyuncuyu ikna etmek, tatlılıkla *baştan çıkarmak* gerekir. (enticemenets)
- "Aktöre hazır yapılmış birşey verilmemeli. Bırak oyuncu senin istediğin noktaya gelsin. Senin görevin aktöre yardımcı olmak"
- "realize what the inner rhythm of the gambler at the decisive moment of playing. "

AT PLUSHKIN'S

- Kötü bir Çiçikov Leonidov'unda ve dolayısıyla sahnenin de kötü gitmesine sebep olacak.
- Provalarda hep seyirci var. *a. provaların izlenmesine izin ver.*
b. izleyenleri gözlemler
- Sahne iyi ancak 'in general'
- Giriş, gelişme, sonuç yok. Renk yok.
- "not inner world, actions"
- Acele etme, actionlarıyla seyircinin ilgisini üzerine çekebilirsin. Tadını çıkar. Fırsatı kaçıрма.
- Plushkinin korktuğu şey başına gelmeli. En kötü ihtimale kadar taşı.
- Aktörün kendi eylemine inancı onu doğru yola götürür.
- Don't play emotion, act. *a. eylemleri bul. b. içi boş olmamalı.*
- Bölümü episodlara böl, isimlendir, farklı eylemlerini bul, birleştir.
- Çiçikov kendini Plushkine ayarlamalı.
- "**Acting like" an old man, not acting 'old man'**
- Build up 'images' Visualize!
- Sadece uzaklaşman için ne gerekiyorsa onu yap.

eylem dizisiyle hareket montajı
arasındaki bağlantıyı düşün.

hareket =? eylem

- Doğaçlar için eylemleri bul. Önce kendi kelimelerle oyna. Sonra texte geç. Doğaçları uzun tut. (*III'e dükkanında neler olduğunu sor, şehirlilere istasyonda neler olduğunu sor, şehrin durumunu anlattır, ısrarcı ol!*)
- Teatral olan herşeyi 'eliminate'
- OVERACT?
- simplest organic action
- ilk önce karakteri düşünme, doğru eylemlerin sonucunda karakter ortaya çıkacak
- oyuncuyla telefonda konuşup soruyor.

AT KOROBOCHKA'S

- Sahnedeki esinle oynamalısın.
- Tüm dikkatin partnerinin üzerinde.

- ‘extraordinary’ hiçbirsey yapmadık fakat Stanislavski gülmekten sandalyeden yere düşecekti.
- hiç ‘comic trick’ yoktu. Herşey çok basitti.
- Ancak tekrar edilebilir değil (sinema-tiyatro farkı ?)
- Kendi eylemlerine inan.
- Bir oyuncu rolünü başaramadığında tamamen diğer oyuncunun üzerine gidilebilir. İlişki başaramayan oyuncuyu kurtarabilir.

CHAMBER SCENE

- Korktuğunuz şey bu odada değil, dışarda.
- Do not overact!
- Repliğin öncesini oynamasını iste, haberi nereden aldı, oraya nasıl girdi, gören oldu mu?
- Sahneye gelmeden önce ne oldu ve sonrasında ne olacak.
- Bütün film gözünüzün önünden geçmeli ki içinde bir fragmanı oynayabilesiniz.
- Sahneye repliği söyleyen oyuncu üzerinden değil bütünüyle düşünölmeli.

THE BALL AT THE GOVERNOR’S

- 6 farklı ritim. Eğitim çalışmalarına eklenebilir mi? (sayfa 146-147) (önce sahnede iki kişi, sonra artırılabilir, sadece deneyimlilerle)
- İlk oyunda bulamayacaksınız Gogol’ü ama doğru yoldasınız, bu yolu takip edin.
- ‘get into the actor’s skin’

TARTUFFE

- Oyun çalışmasından çok fiziksel eylem tekniğı üzerine denemeler.
- Kelimelerle ifade edilemez, pratik çalışma içinde kavranabilir.
- Yaratıcı olmak için klişelerden kurtulmalı.
- İyi oynayanı sadece izlerken severiz, oysa iyi ‘olan’ (‘yapan’) hayatımızın içine nüfus eder.
- "Bir mimiğimiz, bir tonlamamız çok seviliyordu. Onları çok fazla yapmayın, klişelerden kaçınm. Bu özelliklerinizi bağrınıza basmayın! Onları daha iyileriyle, daha ilginçleriyle değıştirin. Bir sünger alın ve silin onları. "
- İlk metodlarını yok saymıyor ancak fiziksel eylemler üzerinde duruyor (sadece)
- "samimiyet" –sincerity
- Sahnede samimi olabilmek, işte yetenek.
- Kimi oyuncular (Varlamov) bu samimiyete sezgiyle sahip olurken, kimi oyuncular için çalışma şarttır.
- Stanislavski gönölsüz olan ve bahaneler bulan oyuncuyu olduğı yerde tepinen bir ata benzetiyor. İlerlemek için oyuncu yerinde saymamalı, ‘eylem’le büyülenmeli!
- Tartışma kafadan, eylem amaçtan, sezgiden gelir.
- Physical action ≠ bodily movement
- Physical action – objective, fulfillment will
- Eylem ne kadar basitse o kadar iyi.
- Klişelerden kurtul!

- Metni ezberlemeyi yasaklıyor, kaçış olarak görüyor.
- En az kelimeyle oynamaları en iyisi. Kelimeler sadece yardımcı.
- Tiyatroda hem model hem de artist sensin.
- En anlaşılır fiziksel eylemden başla.
- "pause for effect" –*claire için dene.*
- Fiziksel eylemleri daha da küçük fiziksel eylemlere böl.
- İlk aşama: keşif. Sadece oyunda ne oldu? sorusuna cevap.
- 10 yaşında bir çocuk saflığında.
- Sahnedeki bütün aktörlerin bu tartışmada hangi tarafta olduğuna, pozisyonun ve davranış mantığının ne olduğuna karar vermesi gerek.
- Masabaşı çalışmayı uzun tutuyorlar.
- Tartuffe'ün evini tüm detaylarıyla yaratıyorlar. (doğaç için kasma, bırak oyunda olanları yaşasınlar)
- Doğaçlar çok çok önemli.
- Etüdlere isim ver: "İll aklını kaçırdı" "Claire gidiyor" vs.
- Doğaçları yavaş yavaş oyundaki olaylara yaklaştır.
- Doğaçlarda tüm grup bulunabilir.
- Chekhov- chess, moliere-boxing
- ritim çalışması (Kaplan terbiyecisi, dört ya da beş kaplan)
- (syf. 172) Oyunu unutarak, oyundaki "physical line of action"ı bir oyuna çevir, oynat.
- Fiziksel eylemler verili koşullarda psikofiziksel eylemlere dönüşürler.
- Oyuncu dramaturjiye göre oynamamalı, oyun o anlamları zaten kendisi çıkaracaktır.
- Utanmazlık, arsızlık oyuncuda olmalı.
- Şiir, nazım şeklinde yazılmış metinlerde ritm konuşma ve sessizlik anlarında yatar. Bütün metin ritimle şarj edilmelidir.
- Hayalinde canlandır, tahayyül et, hayal et, gör
- Dinleme sanatı, the art of listening
- Normal yaşamda %10'u konuşulur düşüncelerin. Ama bu sahnede unutulur. Herşey sesli dile getirilir, yaşantı öldürülür.
- Sen partnerini dinlersen repliklerin, yerlerini kendileri bulacak.
- İç tansiyonu (gerilim) kuvvetlendirecek fiziksel eylemler
- Herşey partnere yönelmiş olmalı.
- imgelem bir rolü yaratmada en önemli anahtar.
- Bütün hikayeyi –eksiksiz- oluştur.
- Dinlemek bir 'durum', dinlememek ise 'fiziksel eylem'
- Orgon, Cleante magazin okurken, onu dinlemezken, dinlerken vs. monoloğunu tekrar tekrar oynuyor. Renkler ve tonlamalar çıkıyor ortaya.
- Araştır, eşini bul, ilişki kur, imgeler oluştur ve eşinle birlikte gör, kelimeleri ve tonlamaları düşünme, eşine en iyi nasıl geçireceğini düşün.
- Yaşayan insanları sıkıcı stereotiplara indirgeme! Sahnede olan bitene inanmalısın.
- "superobjective of the play"
- seyirciye karşı sorumluluk
- "physical actions" + "words, rhythms, ideas, images vs. "
- önce fiziksel eylemler, daha sonra karakterin diğer özellikleri.
- sarhoş birinin davranışı tökezlemek değil, tökezlememeye çalışmaktır.

-Ne olduğunu anlamak için ne olmadığını (klişe) bul!

THE FIRST SHOWING OF TARTUFFE

- Oyun bitmeden Stanislavski ölüyor.
- Oyuncular ortada iyi birşeyin olup olmadığı konusunda kararsızdırlar.
- Sadece eylemlerinizi hatırlayın.
- farkında olmadan yöntemin yerleştiğini anlıyorlar.
- İzleyenlerin tüm dikkatini topluyorlar.
- Kedrov önderliğinde oyun tamamlanıyor.

CONCLUSION

- Oyunculuktaki sıkıntı ,nasıl egzersizler yapacağını bilememen ?
- Stanislavski iyi oyuncuları inceliyor. (*oyundan sonra filizle uzun uzun konuş,sorular sor*)
- Gerçeklik ve güven!
- İnanç!
- ‘Action’ is the chief element of our art!
- ‘Bir oyuncu ne kadar mükemmel oynuyorsa, sanatı o kadar basit görünür.’

son

STANISLAVSKI IN REHEARSAL'A DAİR NOTLAR

-Toporkov'un Stanislavski, Thomas Richards'ın Grotowski için yazdıklarını okuduktan sonra yaratıcı eylemde karşılıklı güven ve sevginin ne kadar önemli olduğunu daha iyi anladım. İki kişinin birbirlerinde kendilerini var etmeleri, bir olmaları değerli olmalı, araştırmalı. Peter Brook'un dediği gibi kalabalıkların karşılaşması olarak tiyatro bana daha yakın göründü. Üzerine düşünmeli.

-Oyuncunun ve yönetmenin, kısacası bir tiyatro grubunun sürekli olarak çalışması gerek.

-Bu çalışmalarda bir yapı kurmak, topluluğa has ve uygun bir yöntem bulmak esas. Bu yöntem turistik olmamalı, başka bir yerden monajlanmamalı. Grubun kendi içinden, yapısından *belirmeli*.

-Fiziksel eylemler, Grotowski ve hareket montajı-makamı çalışmalarıyla birlikte düşünülmesi, bi yöntem geliştirilmeli.

-Bir oyun çalışmasında kılı kırk yaran bir metin incelemesi şart. Her sahnenin dramatik 'fili' bulunmalı, oyunun bir süper-amacı, yönelimi, isteği bulunmalı.

-Oyunculukta klişelerden, teatrallikten kurtulmak şart. Oyuncunun ne yapacağını araştırmamasından daha çok ne yapmayacağını araştırması gerekli.

-Karakter yaratımında aceleci olmamak gerekli. Doğaçlar ve fiziksel eylem arayışları uzun süre devam etmeli. Karakterin sesi *kendiliğinden* oluşmalı. Ne de çok sevdiğim şu kendiliğindenliği, bir de anlayabilsek ...

-Bütün 'little plus'lar, 'overact'ler, klişeler temizlenmeli. Yaşayan birisi haline gelmeli. Eylemler organik olmalı.

-İmgelem de çok önemli. Oyuncunun fiziksel eylemlerini besleyecek, ritmini değiştirecek durumlar yaratılmalı, sorular sorulmalı.

-Yönetmen olabildiğince az konuşmalı, net olmalı.

-Ritim çalışmaları ve hareket makamı yardımıyla toplu sahneler çok net ve sade bir şekilde çıkarılabilir. Bir oyuncunun ritmi anlaması çok önemli.

-Oyuncu bütün dikkatini sahnedeki oyunculara yöneltmeli. Eşyle ve eşine oynamalı, seyircilere değil. (ama seyircilerle)

-Karakterin bütün özgeçmişi, en ince detaylarıyla çıkarılmalı. Geçmişini bilemediğimiz karakterin bugününü oynayamayız.

-Aynı şekilde sahnenin öncesi, oyuncuların hangi şartlarda orda buldukları bilinmeli. Sahnenin de özgeçmişi ve geleceği çıkarılabilir.

- 'Through line of action'ı anlamak için erken gibi. Yöntem üzerine çalışıldığında ortaya çıkabilir.

-Hareket montajında bulduğumuz imgelere benzer fiillerle çalışılabilir sahneler. Bir imge ve bir fiil bulmak iyi olabilir. Mesela iki cin ve oynaşmak.

-Güven, güven, güven ...